

Als docent is het belangrijk om aan te sluiten bij de voorkennis van je leerlingen, zodat zij de nieuwe informatie goed kunnen verwerken. Vervolgens wil je uiteindelijk ook dat zij er zelfstandig mee aan de slag kunnen. Het is daarom belangrijk om te zoeken naar de juiste mate van ondersteuning, oftewel de zone van naaste ontwikkeling. Op welke manier kun je hier aan werken? In dit artikel 5 strategieën die je in de klas kunt toepassen.

Scaffolding en formatief evalueren

[Scaffolding](#) is het aanpassen van je onderwijs zodat leerlingen op het juiste niveau worden ondersteund: zij krijgen voldoende ondersteuning om iets te doen, maar krijgen in toenemende mate meer zelfstandigheid om het zelf te doen (fading). Het staat ook wel bekend als de 'zone van naaste ontwikkeling' van [Lev Vygotsky](#). Als het om [formatief evalueren](#) gaat, is het één van de belangrijkste strategieën om actief mee bezig te zijn: met feedup, feedback en feedforward ben je doorlopend aan te kijken waar leerlingen staan en hoe zij verder kunnen komen, wat ook zou moeten inhouden dat je je onderwijs aanpast op basis van die informatie. Op welke manier kun je scaffolding toepassen in de klas? Gebaseerd op [dit artikel](#) in Edutopia, vind je hieronder 5 strategieën die je makkelijk kunt toepassen.

Daarbij is het - alvorens je verder leest - belangrijk om te weten dat de mate van ondersteuning erg verschillend kan en behoort te zijn bij [beginnende leerlingen en expert leerlingen](#). Dit omdat beginnende leerlingen nog geen [mentale, contextgebonden modellen](#) hebben van de kennis (informatie) en dus meer baat kunnen hebben bij [directie instructie](#): expertleerlingen kan het juist in de weg zitten en zij hebben meer aan een grotere mate van zelfstandigheid.

1. Vissenkom

Bij deze werkvorm zit een kleine groep leerlingen (4-6) in het midden van het lokaal (de vissenkom) en de rest van de klas er omheen. In de vissenkom bespreken de leerlingen de lesstof en/of doen zij voor hoe iets werkt ([modellen](#)). De andere leerlingen luisteren en schrijven mee, maar zeggen niks. Nadat de lesstof is besproken, wordt klassikaal besproken hoe de vissenkom is verlopen: klopt alles? mist er nog iets? wat ging goed? Deze werkvorm kan tevens ook goed gebruikt worden voor discussies. Eventueel kan er hierbij voor worden gekozen dat de leerlingen uit de vissenkom en daarbuiten kunnen rouleren van plek, bijvoorbeeld als zij zijn uitgesproken óf denken iets te kunnen aanvullen. Een mooie werkvorm die we tijdens [onze reis naar New York](#) bij diverse scholen hebben teruggezien.

2. Hardop denken

Doe eerste klassikaal voor wat hardop denken is, bijvoorbeeld door een oefenvraag te behandelen op het bord. Vraag leerlingen vervolgens om ook hardop te denken als zij een vraag krijgen. Dit geeft jou én andere leerlingen meer inzicht in de denkstappen die worden gemaakt, waardoor zij van elkaar kunnen leren én zo kun je als docent feedback geven op het (denk)proces in plaats van enkel het antwoord. Ook krijgen leerlingen zélf meer inzicht door hardop te denken: het helpt hen om actief bezig te zijn met leerstrategieën, zoals [dual coding](#) en [elaboration](#) (verwerking). Vragen die

hierbij kunnen helpen:

1. Wat weet ik al van dit onderwerp?
2. Begrijp ik wat ik net heb gelezen?
3. Heb ik een duidelijk beeld van de informatie?
4. Wat kan ik nog meer doen om dit te begrijpen?
5. Wat is het meest belangrijke van wat ik net heb gelezen?
6. Hoe past dit bij wat ik al weet?

3. Activeer voorkennis

Simpel maar effectief: vraag leerlingen aan het begin van de les wat zij al weten over een onderwerp, of waar een nieuw begrip hen aan doet denken. Dit kun je eventueel ook 1-2 minuten in kleine groepjes doen. Op die manier kom je als docent te weten wat de aanwezige voorkennis is én wellicht hebben de leerlingen door hun belevingswereld een heel ander beeld ergens bij. Essentiële informatie als je goed wilt aansluiten bij waar de leerlingen staan. Ook kom je er zo misschien achter dat de voorkennis erg verschillend is, waardoor je hierop kunt differentiëren: bijvoorbeeld directe instructie voor de beginners, duidelijke vervolgplicht voor experts.

4. Denk-koppel-deel

Geef leerlingen in kleine groepjes een vraag of vreemd begrip. Laat leerlingen eerst zelfstandig hierover nadenken (denk), laat hen dit vervolgens in hun groepje bespreken (koppel) om het hierna klassikaal te delen en bespreken (deel), onder begeleiding van jou als docent. Op deze manier denken leerlingen zelfstandig, delen en denken zij samen en bespreken zij dit vervolgens in een grote groep én met de docent. Deze strategie gaat naast samenwerken dus ook over van elkaar leren én het geeft jou als docent inzicht in hoe de verschillende leerlingen denken.

5. Werk visueel

Werk visueel. Door zelf visueel te werken begrijpen leerlingen iets vaak een stuk beter, maar krijg je als docent vaak ook meer inzicht in waar zij staan en hoe zij denken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een concept-map of ander soort schema, waarbij eventueel [icoontjes worden gebruikt](#) ter verduidelijking (zie bijvoorbeeld ook [Life in Five Seconds](#)). Het laat zien hoe leerlingen verbanden zien, wat voor een beeld zij van verschillende onderdelen hebben, etc. Zo kan het voor zowel jou als docent als de leerlingen nuttig zijn om gedurende meerdere lessen stap voor stap een aan concept-map te werken, omdat dit dan ook stap voor stap inzichtelijk maakt hoe het staat met de kennis.